

שוויון מגדרי

גם בספורט

עמ' 13-14

גיליון 15 / 13 באפריל 2022

ממשלה במשבר פונה ימינה

אין שינוי ואין ריפוי - בנט חייב ללכת

הלחצים שכבר מפעיל ח"כ ניר אורבך מימינה לחבר לחשמל את "ההתיישבות הצעירה" (מכבסת מילים להתנהלות המכוננת מאחזים) בשטחים הכבושים הם רק הסנונית הראשונה.

בישיבת הממשלה האחרונה הסתמן הכיוון. בישיבה הוחלט בדבר הקמת יישובים נוספים ליהודים בלבד ברחבי הנגב (ר' ידיעה נרחבת בעמ' 3) ובדבר קיצוץ רוחבי בתקציב המדינה "למען קליטת עולים מאוקראינה". לשם כך יתרום כל משרד כמעט אחוז מתקציבו (פרט למשרד הביטחון, כמובן).

ההחלטה עברה בלי הרבה רעש או מחאות, אבל יש לה חשיבות עקרונית. שר האוצר אביגדור ליברמן ופקידיו הבכירים מתמידים במדיניות הניאו-ליברלית של "אין לי", למרות שהכנסות המדינה חצו מזמן את הצפי ונרשמו עורפים גדולים בתקציב המדינה. מתחילת השנה נרשם באופן חריג עודף של יותר מ-23 מיליארד שקל בקופת המדינה, אז למה מקצצים? ומדוע לא חותמים על ההסכם הקיבוצי של העובדות הסוציאליות?

על רקע הפיגועים הרצחניים בשבועות האחרונים, צפויה גם העמקת מסע הדיכוי וההרג חסר התקדים בשטחים הפלסטיניים הכבושים הנמשך מאז כינונה של ממשלת בנט.

יש במרצ ובעבודה מי שתולים תקוות בממשלת המעבר בראשות יאיר לפיד שתקום עם ההכרזה על הקדמת הבחירות. זו אמורה לרפא את האין שינוי. לתקוותיהם אין שום יסוד. לפיד לא ישנה כהוא זה את יסודות המדיניות של בנט, בדיוק כפי שבנט לא שינה דבר מהותי ממדיניות קודמו ושותפו בעבר, נתניהו.

שר החוץ יאיר לפיד נאם בשבוע שעבר בכנס של "אול ג'ובס" רגע לפני שעידית סילמן הטילה פצצה פוליטית. הנאום של ראש הממשלה החליפי, שעתידי אולי להיות ראש ממשלת ישראל, עסק בכלכלת הישראלית ובחזונו בדבר "מיליון ישראלים בהייטק". וכה אמר לפיד: "אני איש השוק החופשי. אני לא מאמין בכלכלה מתוכננת ואני לא מאמין בהנדסה חברתית".

המשך בשער האחורי

היה הייתה "ממשלת שינוי", שמנהיגי רוב המפלגות הציוניות שהרכיבו אהבו לכנותה "ממשלת ריפוי". אך מאז כינונה ביוני 2021 לא נרשם שינוי כלשהו – פרט לזהותו של ראש הממשלה.

נראה שממשלת בנט הגיעה לשלב הסופני. באין שינוי – אין לה ריפוי. ככל שחולפים הימים, כך היא פונה חזק יותר ימינה, כשמה של אותה מפלגה-דמה שהקימו נפתלי בנט ואיילת שקד, הנקרעת עתה לגזרים.

עזיבתה של ח"כ עידית סילמן (שכינה עד לפני כמה ימים כיו"ר הקואליציה!) את סיעתו של בנט ועריקתה לאופוזיציה לצד נתניהו ובן גביר, תמורת הבטחות שווא ובתואנה ש"אין להכניס חמץ לבתי חולים" – רק מגבירה את תחושת הגועל שחשים אזרחים רבים כלפי תכני הפוליטיקה הבורגנית.

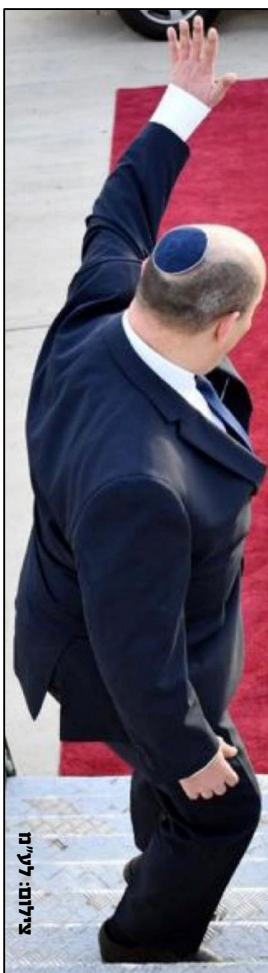
חברי כנסת רבים עזבו את סיעותיהם במהלך השנים "כדי לשפר עמדות" לקראת הבחירות הבאות, או תמורת הבטחות שאין להן כיסוי. בתולדות מדינת ישראל זכור בנימין נתניהו כאלוף ההבטחות שאין בהן ממש.

כל נטישה נעשתה, תמיד, בשם "הערכים". אכן, גם איסור הכנסת כריך או פיתה לבית חולים הפך בעת הצורך ל"ערך יסוד ביהדות". אך סילמן גם קבעה תקדים: לראשונה נטש יו"ר הקואליציה לשורות האופוזיציה. עכשיו היא חוזרת על המנטרה של נתניהו, לפיה יש להקים "ממשלת ימין מלא-מלא".

ציפיותיה עלולות להתגשם מהר משציפתה. אך לאו דווקא כתוצאה של בחירות חדשות, אלא באותה קואליציה שזה עתה נטשה.

הכיוון ברור: ככל שמעמיק המשבר אליו נקלעה ממשלת בנט – כך הוא שובר חזק יותר ימינה. מדיניות זו היא תוצאה של לחצים

בתוך סיעתו המתפוררת, ושל ניסיונו לשקם את דימויו הימני-התנחלתי בעיני הציבור – עם הפנים לבחירות הבאות.

עילום: לע"מ

איש לא צופה בשופרו של נתניהו

"נתוני הרייטינג של ערוץ 14 ממשיכים להיות נמוכים, כך לפי מדידת הוועדה הישראלית למדרוג, ונעים בשעות הפריים סביב כאחוז וחצי. ערוץ 14 שייך לבעל ההון יצחק מירלשווילי ומשרת בשידוריו את ראש הממשלה לשעבר בנימין נתניהו".

אורן פרסיקו, "העין השביעית", 1.4

דברים בשם אומרם

הפיגועים טובים לקפיטליזם

"כרגיל, גל הפיגועים משמש זרז להעצמת הפשיזם היהודי, בנוסח בן גביר, ולהפצת השקפת עולם דתית שמושמת בראיונות בטלוויזיה על ידי בני משפחה שכולים של הקורבנות, ומספקת הסבר תיאולוגי למוות ברחובות. חזרת הפיגועים מיטיבה עם הפשיסטים והשם, ואף עם עסקי בעלי החנויות לממכר נשק. שיעור ראשון בקפיטליזם: פיגועים מייצרים ביקוש לאקדחים".

רוגל אלפר, "הארץ", 1.4

המלחמות טובות לקפיטליזם

"סימנים להתקפות רוסית מאוקראינה הפילו את מניית אלביט מערכות ב-8%. המלחמה באוקראינה תביא לגידול משמעותי בתקציבי הביטחון באירופה ובאסיה פסיפיק בשנים הקרובות, אמר בצלאל מכלים, מנכ"ל אלביט מערכות. 'המפעלים שלנו עובדים בשתיים-שלוש משמרות כדי לספק את הביקוש שנוצר בעקבות המלחמה באוקראינה', אמר מכלים, והעריך כי שלושה תחומים ייהנו מביקוש חזק כלקח מהמלחמה - מל"טים לאיסוף מודיעין ולזיהוי מטרות, מערכות שליטה, בקרה ובינה מלאכותית לעיבוד המידע כדי ליצור מטרות, וכן חימוש מדויק".

יורם גביון, "דה מורק", 29.3

צעיר המשקיע את כל מרצו בהצלת הקפיטליזם

"מגיל צעיר שאף איתמר ויצמן להציל את המדינה באמצעות המערכת הפוליטית: הוא התחיל כיו"ר נוער מרצ; בגיל 22 כבר ייסד את תנועת V15 שגייסה מיליונים כדי להפיל את בנימין נתניהו; ובגיל 26 ייעץ לאהוד ברק כדי להשיבו לראשות הממשלה. אבל אחרי שנתקע שוב ושוב בהשגת היעדים הללו הוא החליט לשנות כיוון: עכשיו, בגיל 30, הוא שואף להציל את העולם כולו, ודווקא באמצעות הקפיטליזם. 'אני רוצה לנצח אותם במשחק שלהם', הוא אומר בחיוך. 'צריך למקסם את הקפיטליזם לטובת הסביבה, אחרת הוא יקרוס לתוך עצמו'".

ארי ליבסקר, "כלכליסט", 31.3

את המרור אוכלים כל אזרחי ישראל

"ח"כ עידית סילמן הודיעה על פרישה מהקואליציה בעקבות משבר החמץ. הפתעה חיכתה לח"כ סילמן בביתה. למקום הגיעו שליחים ממאפיי המצות 'קוממיות' שבבעלות משפחת באש עם ערכת מצות לבית משפחת סילמן ברחובות. מנהלי מהאפיי צירפו מכתב לחברת הכנסת עם התחייבות למצות חינם לכל החיים בעקבות המעשה שלה, שיביא כנראה לפירוק הממשלה".

אלי קלמן, האתר "בחדרי חרדים", 8.4

העולם על פי יאיר לפיד

"שר החוץ יאיר לפיד אמר בוועידת ההון האנושי: 'המדינות המצליחות והעשירות בעולם הן לא שוויניות, ואנחנו רוצים שישראל תהיה מהמדינות האלה'. חברה – הוא הולך להיות ראש ממשלה!".

ציוץ של העיתונאית הדס יום טוב, 4.4

מכתבים למערכת

בין רמדאן לפסח ולפסחא

שוב ימים לא קלים. לצערנו כולנו כבר למודי ניסיון, ויודעים שבתקופות של מתח ביטחוני, הפחד והחשש הטבעיים יכולים להוביל במהירות לאלימות ולהסלמה.

אנחנו זוכרים מתקופות קודמות שימוש יתר בכוח מצד רשויות האכיפה, יוזמות חקיקה חפזות וקיצוניות, צמצום של חופש הביטוי ברשת וסובלנות פחותה כלפי התבטאויות החורגות מהקונצנזוס, צעדים גורפים כלפי עובדים ערבים, והתבטאויות של אישים ושל נבחרי ציבור שתרמו לעתים לליבוי האש במקום להרגעתה. בימים אלה כבר יש קריאות להתארגנויות חמושות של אזרחים, עלייה חדה בבקשות לרישיון נשק וצעדים של ראשי עיריות כלפי עובדים ערבים.

במיוחד בזמנים קשים אלה, העבודה שלנו קריטית יותר מתמיד. כארגון זכויות אדם, חובתנו בעת כזו היא לעמוד על המשמר ביתר שאת. עלינו לשוב ולהזכיר בזכויות האדם אינן פריבילגיה השמורה למצבים של שגרה ושקט. זכויות האדם נועדו לשמור על כולנו גם בעתות חירום, כאשר הסכנה להפרתן והסכנה מהפרתן גדולות שבעתיים.

אנו, באגודה לזכויות האזרח, פועלים בכל הכלים שברשותנו כדי להבטיח שהפחד והדאגה שאוחזים כעת בכולנו, יהודים וערבים כאחד, לא יובילו להוקעה ו"לסימון" של ציבור שלם כאויב.

לא נאפשר לתחושת החירום לכרסם בזכויות האדם ובהגנות המוענקות לאזרחים ולתושבים במדינה דמוקרטית. פנינו ליועצת המשפטית לממשלה בעקבות צעדים גזעניים ומפלים שנקטו ראשי עיריות נגד עובדים ערבים; דרשנו מהשר לביטחון פנים שלא לאפשר למיליציות חמושות להסתובב בירושלים, בבאר שבע ובלוד; ועמדנו על כך שאין להציף את הרחובות שלנו בכלי נשק.

נמשיך לפעול כדי לוודא שרשויות המדינה יקפידו על זכויות האדם, להתריע על הפרתן, לעודד שיח ציבורי על אודות אופן ההתנהלות הראוי, ולהשמיע קול שונה בתוך אווירת ההסתה, הגזענות והאלימות המשתלטת על המרחב הציבורי. אנו קוראים גם לכם, חברים וחברות יקרים, להצטרף אלינו; אם נתקלתם באפליה כלפי עובדים ערבים, בגזענות וביוזמות שנאה – פנו אלינו ודווחו. כתמיד, אנו נדע להגיב ולהרים דגל אדום בכל מקרה של כוונה להשתמש באמצעים קיצוניים ולפגוע בזכויות ובחירויות של כולנו.

בעיצומו של חודש רמדאן ורגע לפני חגי הפסח והפסחא, אני מבקשת לאחל לכל מי שחוגג שנוכל לציין את החגים בשמחה, בסובלנות ובשלווה.

נועה סתת, מנ"כלית האגודה לזכויות האזרח

ניתן לשלוח מכתבים למערכת באמצעות הדוא"ל
zohaderekh@gmail.com

או לתיבת דואר 26205 ת"א-יפו 6126102

החלטה גזענית של ממשלת בנט לקראת סוף ימיה בנגב מקימים עוד יישובים ליהודים

היא בעייתית. הקמת העיר תפגע קשות במסדרון אקולוגי וברצף חשוב ביותר של שטחים פתוחים באזור נחל גרר. מנהל מרכז מוסאוא לזכויות האזרחים הערבים בישראל, ג'עפר פרח, הביע את התנגדותו לתוכנית להקמת חמשת היישובים, ואמר כי מדובר ב"עוד החלטה פופוליסטית של ממשלה בסוף ימיה, שמבזבזת כספי ציבור ולא מסוגלת לדאוג לתעסוקה ולדירור ברהט, במצפה רמון ובדימונה".

לקדם קיטוב בין האוכלוסיות

אמיר בשאראת, יועץ הוועד הארצי של ראשי הרשויות המקומיות הערביות, אמר: "הממשלה בוחרת לתקוע אצבע בעין ולמנוע כל התרחבות של יישובי הבדואים והכרה בכפרים מסורבי ההכרה, וכפועל יוצא – להעמיק את הקיטוב בין האוכלוסיות השונות בנגב. זאת במקום לפעול לפיתוח בר קיימא לכלל תושבי הנגב, יהודים וערבים כאחד". בשאראת הדגיש: "הרשות להסדרת התיישבות פועלת באיטיות, וכבר עשרות שנים לא מצליחה להגיע להסדרה ולפתור חסמים עבור האוכלוסייה הערבית. מנגד, גורמי הימין בממשלה מצליחים בהינף יד להוציא לפועל הקמה של עשרות יישובים ליהודים. זה מוכיח שכאשר הממשלה רוצה היא יכולה, ולא צריך בשביל זה עשרות ג'ויבים".

נמרוד עובד

היישובים המשוועים להכרה

על רקע ההחלטה להקמת חמישה יישובים חדשים במבואות ערד שבנגב, פנו לממשלה האגודה לזכויות האזרח, פורום דו קיום בנגב ועמותת במקום – מתכננים לזכויות תכנון. דוברת האגודה הסבירה: "התנגדנו להצעה וקראנו לממשלה שלא לקדמה ולפעול תחת זאת להרחבה ולחזוק של היישובים הקיימים בנגב, וכן להכרה ולתכנון של היישובים הבדואיים הלא מוכרים, המשוועים לתכנון ולפיתוח". "בפנייה ציינו כי לתוכנית המוצעת יש השלכות מרחיקות לכת על תושבי ותושבות היישובים הקיימים בנגב, יהודים וערבים כאחד, וכי היא צפויה להשפיע לרעה – סביבתית, חברתית וכלכלית – על היישובים הקיימים. תכנון גרוע כזה מוביל בהכרח להגדלת פערים ולא-שוויון", הדגישה.

ממשלת השינוי (הממשלה היוצאת?) עשתה זאת שוב. בתחילת השבוע (10.4) החליטה הממשלה להקים יישוב כפרי בנגב ולבחון את הקמתם של עיר וחמישה יישובים קהילתיים נוספים באזור – כולם על טהרת היהודים.

שרת הפנים איילת שקד, שיזמה את התוכנית להקמת היישובים יחד עם השר זאב אלקין, בירכה על אישורה ואמרה: "מעבר לערך הציוני של תפיסת אדמות המדינה בנגב, יש לכך חשיבות ביטחונית".

היישוב הכפרי, עיר אובות, יקום מדרום לצומת חצבה. העיר, ששמה הזמני הוא תלה, מתוכננת לקום ליד להבים, וחמשת היישובים הנוספים מתוכננים סמוך לכביש 25 בצפון הנגב. שקד הדגישה שכל היישובים המתוכננים מיועדים לאוכלוסייה היהודית. "דווקא בעת הזו, נוכח כל האירועים הביטחוניים, ממשלת ישראל קובעת רצף אורבני בשטח, תוקעת יתר, ומתחילה לבנות יישובים יהודיים בנגב", אמרה השרה.

כבר לפני שבועיים החליטה הממשלה על הקמת חמישה יישובים בסביבות תל ערד (אחד מהם עבור ערבים-בדואים). שבועיים קודם לכן החליטה הממשלה להקים בסמוך לכסיפה גם את העיר כסיף, שבה ייבנו 20 אלף יחידות דיור לחרדים, ואת היישוב ניצנה, בצמוד לכפר הנוער הסמוך לגבול מצרים.

לגזול קרקעות, לפגוע בסביבה

המטרה המוצהרת של היישובים החדשים היא לגזול קרקעות מהתושבים הערבים-בדואים ולכתר את כפריהם. לכן מעוררות ההחלטות התנגדות בנגב ומחוצה לו.

גם גורמי תכנון במשרדי הממשלה מביעים התנגדות להקמת היישובים לאורך כביש 25. לדוגמא, השטח המיועד ליישוב גבעות עדרים (שם זמני), הסמוך ליישובים הבדואיים אבו קרינאת ואבו תלול, מוגדר כחלק ממסדרון אקולוגי חשוב.

היישובים תליה ותלמה אמורים לקום צפונית לדימונה בשטחים המוגדרים כבעלי רגישות נופית וסביבתית גבוהה. יישובים אלה יתחרו בדימונה, ועלולים להפוך אותה לעיר עניה בעלת פרברים עשירים – כפי שקרה בבאר שבע וביישובים הסובבים אותה. מבחינה סביבתית, ההחלטה לבחון הקמת יישוב עירוני במועצה האזורית בני שמעון אף

פרס ישראל לפרופ' גולדרייך

פרופסור עודד גולדרייך קיבל השבוע (11.4) את פרס ישראל בתחום חקר המתמטיקה ומדעי המחשב בטקס במשרד החינוך בירושלים. זאת, כשבועיים לאחר פסיקת בג"ץ כי יש להעניק לו את הפרס חרף התנגדותה של השרה יפעת שאשא-ביטון. השרה עצמה החליטה שלא להשתתף בטקס, ומי שהעניק לגולדרייך את הפרס במקומה הוא מנהל תחום פרס ישראל במשרד, דוד פלבר.

גולדרייך ויתר על השתתפותו בטקס קבלת הפרס ביום העצמאות, ולכן נקבע כי יקבל את הפרס בלשכת שרת החינוך. בסוף השבוע הודיעו נציגי המשרד לגולדרייך כי השרה לא תעניק לו את הפרס בגלל עמדותיו נגד כיבוש השטחים הפלסטיניים. היא ביקשה להבין אם היא רשאית להיעדר מהטקס, וקיבלה אישור לכך בחוות דעת משפטית.

במהלך הטקס נשא גולדרייך נאום בו התייחס לכיבוש. לדבריו, "הייתי רוצה להוסיף משהו פוליטי. הסיפור לא שלם בלי לציין את המחיר ששילם עם אחר על התקומה שלנו, ובלי להתייחס לחובה המוסרית שלנו לנסות כמיטב יכולתנו לפצות על כך ולהפסיק את הדיכוי". "אנחנו כמובן עושים בדיוק ההיפך", הוסיף.

יצוין כי מאמר המערכת בעיתון "הארץ" (11.4) תקף את התנהלותה של שאשא-ביטון, אותה כינה "מחפירה". לדברי העיתון, "הייתה ציפייה, כי שאשא-ביטון תהפוך את ההחלטה המקארתיסטית של קודמה ותכריז, שעמדה פוליטית איננה רלוונטית לפרס ישראל שכן הפרס מסמן מצוינות מדעית, ולא נאמנות לשלטון".

עוד הדגיש "הארץ": "אי אפשר להוציא את האמת אל מחוץ לחוק. הקמת אוניברסיטה על שטח כבוש היא פעולה עבריינית, ועובדה זו לא תשתנה, גם אם ישתקו את כל מי שסבור כך. המחאה של גולדרייך איננה רק לגיטימית, היא גם מוצדקת, ומאבקו לסיום הכיבוש הוא פטריוטי פי כמה וכמה מהמאבק של מי שמבקשים להשתקו. מי שאינו מבין זאת, מוטב שיישאר בבית".

חד"ש בחיפה מבקשת לקרוא כיכר על שמו של ג'וליאנו מר

סיעת חד"ש במועצת העיר חיפה הגישה לוועדת השמות בקשה לקרוא כיכר ברחוב אלנבי על שמו של שחקן הקולנוע והתיאטרון ג'וליאנו מר-ח'מיס שהתגורר בעיר. מר נרצח בשנת 2011 בג'נין שבשטחים הפלסטיניים הכבושים בידי חמוש רעול פנים, לא רחוק מהתיאטרון שניהל בעיר. מר קיבל איומים על חייו כבר ב-2009 בשל מעורבותו התרבותית במחנה הפליטים. בראיון ב-2009 הודה מר כי הוא חושש לחייו והוסיף כי הוא אדם שאינו בורח.

יו"ר סיעת חד"ש במועצת העיר רג'א זעארתה מסר: "מר היה שחקן גדול, אבל בעיקר הוא היה אדם מיוחד במינו, שגדל לתוך מציאות פוליטית בלתי אפשרית. הוא גם היה ידיד אישי שלי ונפגשנו רבות בהפגנות נגד המלחמה ולמען שלום בין שני העמים. הרקע המשפחתי שלו – כבן לאב קומוניסט ולאמא ממשפחת ניצולי שואה – והסוף העצוב שלו בג'נין, הפכו אותו לגיבור טרגי בעל כורחו. שמו ראוי להנצחה, הן כאמן והן כאיש שבחייו ובמותו מגולל סיפור מדהים, שחיפה, על כל מורכבויותיה, היא הבמה שלו".

מר למד בבית הספר עירוני א' בחיפה. כשחקן תיאטרון הוא שיחק גם בהצגות שהועלו בתיאטרון חיפה. כמו כן שיחק בסרטים ישראליים רבים. הוא שיחק תפקיד ראשי בסרטו של אבי נשר "זעם ותהילה" מ-1984 ובסרטים: "בר 51", "חתונה בגליל", "סיפורי תל אביב", "עץ הדומים תפוס", "זהר", "פתיחה 1812". בשנת 2003 ביים את סרטו התיאטרוני הראשון, "הילדים של ארנה", שעסק בתיאטרון לילדים פלסטינים בג'נין שניהלה אמו בשנות ה-90. הסיבות להירצחו אינן ידועות והרוצח מעולם לא נעצר.

סוכם המתווה להפרטת הדואר

משרדי התקשורת והאוצר הגיעו בשבוע שעבר להסכמות עם הנהלת הדואר ועם נציגות העובדים לקראת הפרטה מלאה של חברת דואר ישראל. הסכמות הצדדים כוללות פיטורי עובדים וקיצוץ שכר, מעבר מואץ לשירותים דיגיטליים, מסירת חבילות בנגישות גבוהה, סגירת סניפים ומכירת קרקעות. "הפרטת הדואר היא צעד מתבקש ואמיץ מאוד שמביא איתו בשורה גדולה לאזרחי ישראל שמשמשים בשירותי הדואר", טען שר האוצר הניאו-ליברלי אביגדור ליברמן.

לפי התוכנית יופרט דואר ישראל לידי בעל הון ויעבור "תוכנית הבראה", שתכלול לא רק פיטורי עובדים וסגירת סניפים, אלא אף העלאה במחירי השירותים. במשרד התקשורת הודיעו כי החברה תופרט ב-100%, כאשר משקיע פרטי ישתלט על 60% מהון החברה, וכי 40% הנותרים יונפקו עד סוף 2022 – אך לא נמסר באיזה סכום.

במסגרת ההפרטה יפוטרו 1,600 עובדים עד סוף 2023, למרות שכבר ישנו כעת מחסור חמור בעובדים באשנבים בסניפים ובחלוקת דברי דואר.

המדינה מוכרת את דואר ישראל – חברה שבבעלותה נכסי נדל"ן רבים – ומעבירה אותו לידיים פרטיות במקום להמשיך להפעיל אותו במתכונת בריאה. לדברי שר התקשורת יעז הנדל (דרך ארץ), ההפרטה יוצאת דרך משום שהממשלה מאמינה בבעלות פרטית, כלומר בחיסול זכויות עובדים. יצוין שוועד העובדים וגם ההסתדרות, כדרכה, אינם מתנגדים לפיטורים ולהפרטה. ועדת השרים לענייני הפרטה אישרה השבוע (10.4) את המהלך ההרסני.

קבלו את

זו הדרך

מדי שבוע בדוא"ל

או בדואר רגיל

המעוניינים לקבל בדואר אלקטרוני, ללא תשלום, מתבקשים לשלוח

כתובת דוא"ל אל: zohaderekh@gmail.com

המעוניינים לקבל בדואר רגיל, מתבקשים לכסות את הוצאות

המשלוח באמצעות תרומה של 150 שקל בשיק לפקודת המפלגה

הקומוניסטית הישראלית, ת"ד 26205 תל-אביב 6126102

מורות בית ספר יסודי בתל אביב מחופשות לשליחות וולט, פורים 2021 (צילום: עמוד הפייסבוק "קבוצת השליחים - ישראל")

כיצד גורם המודל העסקי של וולט לרמיסת זכויות העובדים

עצמאים לכאורה

סטטוס, ואנחנו נועלים את כל חברי הקבוצה. זו לא המהות של תביעה ייצוגית. אני לא מרגישה נוח לנעול את כל הקבוצה בצורה כזו". קושי משפטי זה מנצלים פורום קהלת והנהלת החברה כדי לערער את תביעת השליחים לזכויות של שכירים. חשוב לציין כי אצל המתחרה העיקרית של וולט בארץ, "תן ביס", מועסקים השליחים כשכירים. עובדיה אף התאגדו בשנה האחרונה וחתמו עם הנהלת החברה על הסכם קיבוצי, אשר מסדיר את יחסי העבודה ואת מעמד השליחים.

בכמה ראיונות לכלי תקשורת שונים הסביר אמרי גלאי, מנכ"ל וולט ישראל לשעבר שקודם ב-2020 לתפקיד בכיר יותר בחברה הבינלאומית, כי מודל הרווח של החברה אינו מאפשר מעבר להעסקה ישירה, אשר יחייב אותה להעניק לשליחים את כל הזכויות הסוציאליות המגיעות לעובדים בישראל לפי חוק. לדבריו, העסקת העובדים כעצמאים מיטיבה עם שני הצדדים: היא מאפשרת לשליחים גמישות בשעות העבודה, ומבטיחה להנהלת החברה רווחים נאים – שכן היא חוסכת סכומים משמעותיים על תשלום זכויות סוציאליות וביטוח. הוצאות אלה נפלות, כמובן, על כתפיהם של השליחים: הם נאלצים לבטח את עצמם בביטוח הלאומי, להפריש לעצמם כספים לפנסיה, ולדאוג לכל צרכיהם בזמן העבודה – אזורי מנוחה, שירותים וכיוצא בזה.

אליה יוספיאן, בכיר בהנהלת וולט, אמר באחרונה בראיון לעיתון "דה מרקר": "אם השליחים של וולט היו שכירים, לא היינו יכולים לתת את השירות בישראל". יוספיאן הסביר:

באוגוסט 2020 הגיש גולן חזנוביץ', שליח וולט לשעבר, תביעה ייצוגית בסך 24 מיליון שקלים נגד החברה. סכום התביעה חושב בהתאם לפיצויים המגיעים לכ-10,000 שליחי החברה עקב קיפוח זכויותיהם הסוציאליות. בתביעה נכתב: "הקבוצה המיוצגת בתביעה היא כל הגברים והנשים תושבי ישראל בעבר ובהווה ששימשו שליחים מטעם וולט למשך פרק זמן מסוים וסווגו על ידיה כעצמאים".

באופן חריג, הצטרפו לדיון בבית המשפט נציגי "פורום קהלת" – קבוצת לחץ נאו-ליברלית במימון בעלי הון אמריקאים. זו פנתה באופן יזום לשליחים וביקשה מהם לטעון כי התביעה אינה מייצגת אותם. בהחלטה תמוהה הכיר בית המשפט בנציגי "פורום קהלת" כצד בדיון. הנהלת וולט מצידה התנגדה להצעת הפשרה של סגנית נשיא בית הדין לעבודה השופטת אריאלה גילצר-כץ, לפיה תוצע לשליחים האפשרות להיקלט בחברה כשכירים.

דבריה של השופטת צוטטו באתר "דבר" ההסדרות: "אי אפשר לשלול שישנם אלמנטים של יחסי עובד-מעביד בין השליחים לבין וולט". מצד שני, אמרה, "זו באמת צורת העסקה שלא הכרנו. אני לא מכירה עובד במדינת ישראל שיכול להיעלם במשך חודש-חודשיים-שלושה. יכול להיות שצריך לזרום עם הקדמה, או אולי להסתכל על זה בהיבט אחר ולרענן את מבחני יחסי העבודה". הצעת הפשרה של השופטת גילצר-כץ היא אכן פתרון ביניים המשאיר כל צד וחצי תאוות בידור.

על מעמדה הייצוגי של התביעה הוסיפה השופטת: "זו לא קבוצה רגילה שניתן לצאת ממנה. יש פה תביעה ייצוגית של

המשך מעמוד 5

הקשר ביניהן, שילמה וולט לחברות בבעלות סויה 32 מיליון שקל עבור העסקת כ-1,300 שליחים. עוד נחקר חשד כי שליחים אלה קיבלו שכר במזומן מהחברות של סויה, ובמקביל דיווחו כי יצאו לחל"ת כדי לקבל דמי אבטלה. וולט מציעה לשליחים לעבוד בפועל דרך חברות קבלן, המחשבות עבורם את תשלומי החובה והמיסים שעליהם לשלם. נגד חברות הקבלן הצטברו תלונות על איחורים בתשלום מסים, הלנת שכר ואף חישוב שכר שגוי. וולט קראה לשליחים שנפגעו לפנות אליה, אך הנזק כבר נעשה. בעיה נוספת היא בטיחות השליחים במהלך העבודה. לא ניתן למצוא נתונים עדכניים על מספר הפצועים וההרוגים בתאונות בקרב שליחי וולט, אבל מפעם לפעם ניתן להבחין בקבוצות של שליחים ברשת בפוסט על שליח שנפצע או נהרג, אך איש כמעט אינו יודע על כך. הרי מודל העבודה של וולט, המתגמל שליחים על ביצוע משלוחים רבים בזמן קצר ככל האפשר, מעודד את השליחים להפר חוקי תנועה ולנהוג בפראות בקטנועים או באופניים חשמליים תוך סיכון חייהם ובריאותם.

אביעד הומינר-רוזנבלום מקרן ברל כצנלסון סיפר לאחר "המקום הכי חם בגיהנום", שבסקר שביצעה הקרן נמצא כי "כמחצית מעובדי כלכלת הפלטפורמות היו מעדיפים לעשות עבודה דומה בתור שכירים, ו-37 אחוז מהפריילנסרים המדומים סבורים שאינם מקבלים מספיק זכויות סוציאליות". התלונות העיקריות שעלו בסקר נגעו בתשלום עבור ימי מחלה, ביטוח תאונות עבודה, חסכון לפנסיה ופיצויי פיטורים. במאמר מקיף למגזין "פיגומים" בנושא מודל העסקה של וולט עסקתי בפן נוסף של ניצול השליחים: השימוש באפליקציה ובתנאי העבודה כגורמים המטפחים בקרבם אשליה של משחקיות מצד אחד, ושל גמישות מצד שני. כלומר, העבודה בוולט כוללת יסודות של מרוץ או תחרות, המעניקים לשליחים תחושה כי הם אינם עובדים בעבודה מונוטונית ומשעממת אלא משתתפים במשחק. אשליה זו מסייעת לחברה לשלול מהם את ההכרה בעבודתם ואת זכויותיהם.

כמו כן, "הניהול האלגוריתמי" – פונקציות ניהוליות שמבצע קוד משובלל – מחליף את המנהל האנושי, ובכך מצמצם את היחסים בין העובד למעסיק ומונע מהשליח אפשרות לשטוח טענות ולמחות מול מנהל בשר ודם.

השליח של וולט יכול אמנם להחליט האם לקבל משלוח או לא, אך המשלוחים המוצעים לו משוקללים בידי האלגוריתם של החברה בהתאם לצרכיה ולא לצרכיו. זמנם של השליחים מוכתב בידי זמני העבודה של וולט, שהם בדרך כלל שעות הערב והלילה. במילים אחרות, למרות אשליית הגמישות והחופש, שליחי וולט ועובדי כלכלת החלטורה בכללותם נדרשים לנהל את גופם וזמנם כך שיתאימו לזמני הביקוש ולתכתיבים הניהוליים שנקבעים בידי אלגוריתמים נסתרים.

"אחיות אישית" ו"ניהול עצמי" הם מרכיבים מרכזיים באידיאולוגיה הניאירליברלית, אשר נועדו לפטור את המדינה ומקום העבודה מדאגה לרווחת האזרח והעובד. אידיאולוגיה זו מתממשת בצורה בולטת בוולט ובחברות מסוגה.

אחת מהמאמרים בקריאה לעיתונאים, לפוליטיקאים ולארגוני עובדים לדבר עם שליחי וולט, לעזור להם להשמיע את קולם, להגן על זכויותיהם ולארגן אותם. מודל העבודה של וולט אמנם מוצג כחדשני, אך למעשה הוא מדגדג את זכויות העובדים עשרות שנים אחורה. אין שום חדשנות בניצול, בפגיעה בזכויות עובדים ובהפקרת שולמם ובריאותם.

זהר אלון

מדבקה לזכרו של אייל סלבין, שליח וולט שנהרג בתאונת דרכים במארס 2021 (צילום: עמוד הפייסבוק "קבוצת השליחים - ישראל")

"חלק ניכר מהמודל העסקי שלנו מתאפשר בזכות החופש האינסופי שאנחנו נותנים לשליחים. למשל, יש שיאים בביקושים בצהריים, בערבים, או אפילו בזמן שמשודרת תוכנית ריאליטי עם רייטינג גבוה. הדבר דורש מספר גבוה מאוד של שליחים וזמינים באותם רגעים, והם עושים את זה כדי למקסם את ההכנסות שלהם. זה מה שמאפשר לנו לקלוט 10,000 שליחים ולא חצי מזה". כלומר, המודל של וולט תלוי בכך שהשליחים יעבדו באופן חלקי ולא רציף.

ב-2021 פשטו צוותי מס הכנסה וביטוח לאומי על משרדי החברה "פרמיום שלחיות". באתר "ווינט" דווח כי הרשויות חשדו שמנהל החברה, ליאור סויה, הקים כ-40 חברות בניהול אנשי קש, אשר סיפקו שירותי משלוחים עבור וולט כדי לחמוק מתשלום מיסים. לפי החשד, עד הפסקת

21 פועלים נהרגו בתאונות

עבודה מאז תחילת השנה

שני עובדים נהרגו ושישה נפצעו בשבוע שעבר במקומות עבודתם, ובהם שניים באורח קשה – כך מסר אתר "דבר" ההסתדרות. בעקבות תאונות אלה עלה מספר העובדים שנהרגו בתאונות במקומות עבודתם מאז תחילת השנה ל-21. העובדים שנהרגו בשבוע שעבר הם ג'וזף עבוד, בן 34 תושב שפרעם, שנפל מגובה כ-50 מטרים במהלך עבודות תחזוקה על מגוף בנמל חיפה; ופאדי דיב, בן 30 תושב מגידל כרם, שנהרג בהתהפכות טרקטור בשטח חקלאי פתוח סמוך לרחוב נחל דן בכרמיאל.

בתאונת עבודה נוספת שאירעה (8.4) בעפולה, נפל עובד בניין מגובה ונפצע באורח בינוני. כמו כן, נפצע בשבוע שעבר באורח קשה עובד שנפל מגובה רב בחיפה. עובד נוסף נפל מגובה במהלך עבודתו ברחוב דוד בן גוריון במודיעין-מכבים-רעות.

בעקבות ספרו של גיא סטנדינג "הפרקריאט"

מאפייני מעמד העובדים הרעוע

גל המחאה נגד הגלובליזציה שהתחיל בסוף שנות ה-90 והגיע לשיאו ב-2011 עם תנועות occupy סימן, לדעת סטנדינג, את תחילת התגבשותה של תודעה מעמדית חדשה, אך עדיין לא מאורגנת ונטולת הנהגה. קואופרטיבים והתארגנויות חדשות של פרילנסרים, כמו נהגי המוניות שהקימו יחד יישומון במטרה להתחרות נגד חברות הגדולות, מסמנים התקדמות לעבר גיבוש דרישות מעמדיות חדשות. סטנדינג סבור שאין לכפות על המעמד החדש את המאפיינים של "מעמד העובדים הישן", שכן במערב המתועש אמצעי הייצור כבר אינם מרוכזים במפעלים, והם מבוזרים כעת יותר מאי פעם.

סטנדינג מחלק את הפוליטיקה לשתי קטגוריות: פוליטיקה של גיהינום ופוליטיקה של גן עדן. הראשונה מתאפיינת בשימור המצב הקיים: התניית זכויות סוציאליות בהשתתפות בשוק העבודה, אפילו בעבודות שאינן תורמות דבר למבצען או לחברה ככלל. פוליטיקה של גן עדן, לעומת זאת, מנתקת בין עולם העבודה לזכות לחיות בכבוד, להיות חלק מקהילה ולהשתתף בדמוקרטיה. פוליטיקה זו היא אוטופיסטית במודע, ונשענת על עולם מדומה של "פוסט-עבודה", כזה שאינו מכריח אנשים לעבוד אלא מאפשר להם קיום בכבוד ובחירה בעבודה ההולמת את כישוריהם ואת רצונותיהם. רעיונות אלה באו לידי ביטוי ב"בולשיט ג'ובס", ספרו של האנתרופולוג האמריקאי האנרכיסטי דייוויד גרייבר (2018). בספרו טען גרייבר כי 25% מהעבודות הקיימות, בעיקר בתחומים כמו פרסום, שיווק ושירות לקוחות, הן לא-יצרניות ולמעשה חסרות ערך חברתי. יתר על כן, הן גורמות נזקים בדמות שעבוד לעבודה חסרת תכלית או צריכת יתר בניסיון לנצל את ההכנסה. על רקע זה קורא גרייבר להגדרה מחדש של עבודה ככלל, תוך ביטול ההפרדה בין עבודה בשכר לעבודה שאינה מתוגמלת בשכר – כמו טיפול בבני משפחה, בילדים ובכשישים. עבודה שקופה זו נעשית בעיקר בידי נשים, וכבר בשנות ה-70 דרשו תנועות סוציאליסטיות-פמיניסטיות להכיר בה כעבודה לכל דבר ולשלם עבורה שכר.

אך סטנדינג אינו מעוניין לעצור את הגלובליזציה. הוא מזהה את הבעיה בשוק העבודה המודרני ובפוליטיקה של הגיהינום, המעודדים "מרוץ לתחתית" והסתפקות בקיום בדוחק בתנאים תת-אנושיים. סטנדינג הוא גם חבר בתנועה למען "הכנסה בסיסית אוניברסלית", שהיא לדעתו חלופה ראויה יותר, הגונה יותר וזולה יותר למדיניות הרווחה הקיימת בעולם המערבי. מדיניות הרווחה, על אינספור התניותיה ודרישותיה, מעמידה בפני נתמכיה מבחנים בירוקרטיים בלתי נגמרים, אשר כתוצאה מהם מוענק סיוע רק לנזקקים ביותר. סטנדינג מעלה חמש תביעות עיקריות: "להחזיר עטרה לשוויון, הכנסה בסיסית, חלוקה מחדש של הביטחון, חלוקה מחדש של ההון הפיננסי, שליטה בזמן, ושיקום הקניין המשותף".

לאורך הספר מדגיש סטנדינג כי הפרקריאט מתקשה להתגבש לכדי מעמד משום שהוא מגוון מבחינת משטר האזרחות – הוא מורכב מאזרחים, מתושבים וממהגרי עבודה, ובכך חורג מגבולות האזרחות. כמו כן מקשר סטנדינג בין

באחרונה פורסם בעברית "הפרקריאט: המעמד המסוכן החדש", מאת גיא סטנדינג, פרופסור לכלכלה באוניברסיטת לונדון (הוצאת הקיבוץ המאוחד בשיתוף קרן ברל כצנלסון, פיגומים ובארי). הספר ראה אור במקור בשנת 2011.

בהקדמה למהדורה בשפה העברית כתב פרופ' גיא מונדלק מאוניברסיטת ת"א: "בליבה של קריאה זו נמצא הפרקריאט עצמו. קשר העבודה הטיפוסי שפותח במהלך המאה ה-20 – הקשר בין עובד למעביד ולמקום העבודה – נפרם בהתמדה מזה כמה עשורים. במקומו הופיעו תעסוקה רעועה שאחריה חרדה, תחושת ייאוש וחוסר תוחלת". אולם עבודות רעועות וחוסר ביטחון היו מנת חלקם של מיליוני עובדים לאורך המאות ה-19 וה-20.

בהוצאה המקורית של הספר, בשנת 2011, כתב סטנדינג בהקדמה: "הפרקריאט נמצא בחזית, אבל הוא עדיין לא מצא את הקול שיביא את סדר היום שלו לקדמת הבמה. הוא אינו 'האמצע שנמערך', לא 'תת-מעמד', ולא 'המעמד הבינוני-נמוך'; הוא נושא צרור של אי ודאויות, ויהיה לו גם מכלול ברור לא פחות של דרישות".

בתרגום לעברית מוגדר הפרקריאט בתור "המעמד הפגיע" או "המעמד הרעוע". לטענת סטנדינג, הפרקריאט הוא מעמד בהתהוות, החסר – לעת עתה – תודעה היסטורית, מודעות קולקטיבית ומטרות משותפות. גם אם אין מקבלים את השקפתו של סטנדינג לפיה מדובר במעמד חדש, יש ממש בטענתו כי חלקן של השכבות היציבות במעמד העובדים – פועלי התעשייה ועובדי המדינה, למשל – הצטמצמו, בעוד שחלקן של השכבות הפגיעות יותר גדל.

בחלקו הראשון והחשוב יותר של הספר מציג סטנדינג את הבעיות הכרוכות בהגדרת "המעמד הפגיע", ומציג את תהליך התהוותו על רקע הגלובליזציה הניאו-ליברלית בניצוחם של קרן המטבע הבינלאומית וארגון הסחר העולמי. מאפייניו העיקריים של הפרקריאט הם חוסר יציבות וחוסר ביטחון. מבחינה פסיכולוגית מתבטא חוסר יציבות זה בצורות שונות של חרדה. לטענת סטנדינג, מאפייניו של הפרקריאט חוצים מגזרים וחלוקות דיכוטומיות, כמו זו שבין "מובטלים, פרילנסרים ומקבלי משכורת". לדבריו, מעמד מקבלי המשכורת מורכב מליבה של מקצוענים בעלי קביעות, ומשוליים רחבים של שכירים שאינם זוכים בקביעות. האחרונים אינם צוברים ותק או הטבות, ולכן אינם יכולים לפתח גאוה מקצועית, לתכנן תוכניות לטווח ארוך, לחוש שייכות לעבודתם או לשאוב ממנה משמעות.

"ככל שהגלובליזציה העמיקה, והממשלות והתאגידים התחרו אלה באלה מי מהם יגמיש יותר את יחסי העבודה, גדל מספרם של האנשים שעבדו בעבודות לא יציבות. זה לא קרה בגלל ההתפתחויות הטכנולוגיות. ככל שהתפשטה העבודה הגמישה, אי-השוויון גדל, והמבנה המעמדי שעמד בבסיס החברה התעשייתית פינה את מקומו לטובת מערך מורכב הרבה יותר, אבל בשום אופן לא פחות מעמדי". כלומר, סטנדינג מתאר את הגלובליזציה כמתקפה על מעמד העובדים המאורגן, שהצליחה לפורר ולכתוש אותו. התוצאה היא שעובדים רבים הצטרפו לשורות הפרקריאט, וכבר אינם מזהים עצמם כנמנים עם ציבור העובדים השכירים.

תא חד"ש ומאבק עובדות הניקיון באוניברסיטת תל אביב

במאבק להעסקה ישירה

אנחנו דוחים הצעה זו על הסף, משום שהיא מבוססת על כוונה מוצהרת לקפח את העובדות. ההנהלה הסבירה את העדפתה להעסקה דרך חברה-בת על פני העסקה ישירה בטענה שהעסקה ישירה של העובדות תעניק להן מעמד של "עובדות ציבור", ובמצב זה תחויב האוניברסיטה להעניק להן קביעות, ולהעסיק אותן עד גיל הפרישה. אף שתופעה כזו לא קיימת באוניברסיטאות שבהן עובדות הניקיון כבר מועסקות ישירות, מזהירה ההנהלה שהעסקה ישירה תאלץ אותה להגדיל את מספר העובדות ולהעסיק עובדות חדשות, צעירות יותר, כדי "לפצות" על הירידה ביעילות של העובדות הוותיקות המבוגרות יותר, אותן היא הייתה מעדיפה לפטר. אם כן, האוניברסיטה מסרבת לעבור להעסקה ישירה בשל סיבות כלכליות, אבל בעקבות הלחץ מצד המאבק המשותף של עובדות, סגל וסטודנטים, החליטה להעביר את העובדות לחברה-בת. אנו מתנגדים להחלטה זו משום שהיא בסך הכל מעבר לסוג אחר של ניצול – גם אם הוא קל במדרגה אחת מהניצול ממנו סובלות העובדות בהעסקה קבלנית.

עם זאת, להעסקה דרך חברה-בת ישנו יתרון משמעותי על פני הסטטוס קוו: היא תאפשר לארגן את העובדות במסגרת איגוד-מקצועית שתציג אותן ותעלה את דרישותיהן בפני הגורמים הרלוונטיים. זאת משום שבהעסקה דרך חברה-בת ישנו מעסיק אחד קבוע, שלא יכול "להיעלם" מייד עם תחילת ניסיונות ההתארגנות, כפי שקרה בעבר כאשר היו ניסיונות לאגד את העובדות בעודן מועסקות דרך חברות הקבלן. יחד עם יתר הפעילים למען העסקה ישירה, לקחנו על עצמנו השנה לסייע בארגון העובדות במסגרת איגוד-מקצועית. אנו קוראים לכל הסטודנטיות והסטודנטים להצטרף למאבק צודק זה להגנה על זכויותיהן של עובדות הניקיון בקמפוס.

טארק נסאר

המשך מעמ' 7

מאפייני מעמד העובדים הרעוע

עליית הימין הפופוליסטי החדש לבין פירוק מעמד העובדים כתוצאה מהגלובליזציה. לדבריו, הימין החדש מבטא את זעמו של חלק מהפרקריאט, שהפוליטיקה של הזרם המרכזי אינה מספקת מענה לצרכיו. ציבור זה דורש שינוי או האטה של הגלובליזציה, ומנסה לשקם את זהותו הקהילתית שקרסה תחת המתקפה הניאו-ליברלית.

ספרו של סטנדינג מכיל ניתוח מעניין. עם זאת, טענתו הבסיסית כי נגלה לנגד עינינו מעמד חדש, שאיננו מעמד העובדים, אינה משכנעת. חולשתו של הספר ניכרת גם בקריאתו לשינוי פוליטי, שמסתכמת בשורה של הצעות מדיניות. סטנדינג אינו מציע שינוי רדיקלי באמצעות ארגון של ההמונים, אלא מסתפק בקריאה לרפורמות. הספר כולו נכתב עבור קובעי מדיניות יותר מאשר עבור הפרקריאט המתוסכל עצמו. אף-על-פי-כן, ספר זה הוא חידוש מרענן במחשבה הסוציאל-דמוקרטית, שנשחקה והדלדלה במהלך חמישה עשורים של ניאו-ליברליזם.

זוהר אלון

פעילי חד"ש בקמפוס בסיום הפגנה למען העסקה ישירה, 8 במארס 2022 (צילום: זו הדרך)

באוניברסיטת תל אביב מועסקים כ-120 עובדות ועובדי ניקיון דרך חברות הקבלן "ברק גדעון", "השביל הירוק", T&M וחברה קטנה נוספת. עובדות אלה סובלות מתנאי עבודה מזויזים, והזכויות הבסיסיות המובטחות להן בחוק ובהסכמים הקיבוציים בענף מופרות לעתים קרובות. לדוגמא, לפני ארבע שנים הודיעה חברת הקבלן י.א., שבאותו זמן העסיקה כמחצית מהעובדות בקמפוס, על פשיטת רגל, לאחר שהתגלה שלא הפרישה דמי פנסיה לעובדות. כתוצאה מכך נאלצו העובדות לצאת למאבק משפטי, שטרם נגמר, על מנת לקבל את הכסף שנגזל מהן. יתר על כן, כמה מהעובדות לא מקבלות תשלום על ימי מחלה ולא זכאיות לימי חופשה בחגים, בניגוד לחוק. הנהלת האוניברסיטה אינה מפקחת על התנהלות החברות.

תא חד"ש והקואליציה להעסקה ישירה, בה חברים תאים סטודנטיאליים נוספים, דורשים מהאוניברסיטה להעסיק את העובדות והעובדים באופן ישיר, וכך להבטיח את זכויותיהם הקבועות בחוק. המאבק נמשך מזה שנים רבות. ברור לנו שהעסקה ישירה לא תביא את הניצול המעמדי של העובדות לסיומו. אולם אנו סבורים כי העסקה מכבדת זכויות תאפשר לשמור על זכויותיהן של העובדות במסגרת החוק הנוכחי, ולכן מעדיפים אותה על פני העסקה קבלנית.

במסגרת פעילותנו בנושא זה, אנו עוקבים אחרי תנאי ההעסקה של העובדות ומתעדים כל הפרה של החוק, אוספים מהן עדויות, מארגנים הפגנות ומשמרות מחאה מול בניין הנהלת האוניברסיטה, ומקיימים פעילות הסברה בנושא בקרב הסטודנטים. בתקופת סגר הקורונה הראשון, במהלכו הוצאו עובדות הניקיון לח"ל, ניסינו להגן ככל הניתן על זכויותיהן מול הגורמים הרלוונטיים באוניברסיטה ומחוצה לה.

בשנים האחרונות הביעה הנהלת האוניברסיטה נכונות לסיים את ההעסקה דרך קבלנים פרטיים, ולהקים חברה-בת המשותפת לאוניברסיטת תל אביב, האוניברסיטה העברית ואוניברסיטת בן-גוריון, וזאת כהסדר ביניים בין העסקה ישירה והעסקה דרך חברות קבלן.

הסתים משפטם של רוצחי הנשיא סנקרה

לאחר חצי שנה של דיונים מפרכים, ובאחור של 37 שנים, הודיע השבוע בית משפט בבורקינה פאסו כי בלו קומפאורה, נשיא המדינה לשעבר, נמצא אשם ברצח קודמו בתפקיד תומא סנקרה. קומפאורה נידון בהיעדרו, שכן בעקבות התקוממות עממית ב-2014 ברח לחוף השנהב. המונים מחו אז נגד המדיניות הניאו-ליברלית של קומפאורה, שכתוצאה ממנה הפכה המדינה לניאו-קולוניה צרפתית. מאז יושב קומפאורה בחוף השנהב, ולפני שנתיים אף התאזרח במדינה זו, האוסרת על הסגרת אזרחיה.

סנקרה נרצח בידי חוליית מתנקשים בבירה ואגאדוגו עם 12 בני אדם נוספים, אחרי ארבע שנים בשלטון. סנקרה בעל ההשקפות האנטי-אימפריאליסטיות והסוציאליסטיות כיהן כנשיא בורקינה פאסו מ-1983 – אז תפס את השלטון בהפיכה צבאית – עד 1987. הוא היה בן 37 כשנרצח, ועד מותו היה נערץ במדינות אפריקאיות רבות בעקבות התבטאויותיו נגד שרידי הקולוניאליזם ונגד השפעתם של המוסדות הפיננסיים של הקפיטליזם המערבי, דוגמת הבנק העולמי וקרן המטבע הבינלאומית.

"המטרה המרכזית של המהפכה", אמר סנקרה זמן קצר אחרי שתפס את השלטון, "היא למוטט את השליטה והניצול האימפריאליסטיים". באחד מצעדיו הראשונים כנשיא, שינה את שם המדינה, שנקראה בידי צרפת בשם "וולטה עלית", לבורקינה פאסו – שם שפירושו "ארץ האנשים ההגונים" בשפת מוסי, הקבוצה האתנית הגדולה במדינה.

סנקרה ביצע רפורמה אגררית וחילק מחדש קרקעות, הרחיב את הגישה לחינוך הציבורי ויום מבצעי חיסון ורפורמות חברתיות שנועדו לשים סוף למילת נשים ולפוליגמיה במדינה. הוא גם עמד על כך שפקידי ממשל יותרו על הטבות כמו טיסות במחלקה ראשונה, ובעצמו סירב לנסוע במכוניות שרד ואף להתקין מיזוג אוויר במשרדו "עד שלכל אזרחי המדינה יהיה מיזוג אוויר בבתיהם". רבים כינו אותו "צ'ה גואררה של אפריקה".

סנקרה דגל בשחרור האשה, השקיע בחינוך ובבריאות, והתעקש להפוך את מדינתו לישות עצמאית שיכולה לספק את המזון לכל תושביה, ולהתנתק מכל תלות בסיוע מן החוץ. "סיוע הוא דבר שמתרגלים אליו, הוא יוצר רפלקס של קבצנים, ולכן אנחנו חייבים לייצר מזון בעצמנו ולהתנתק מהסיוע. אנחנו חייבים לייצר יותר כי מי שמספק לך מזון גם מנהל אותך", הסביר.

בסוף יולי 1987 נאם סנקרה בוועידה ה-25 של הארגון לאחדות אפריקה (כיום האיחוד האפריקאי) שנערכה באדיס אבבה: "שורשי החוב מבוססים עוד בתחילת הקולוניאליזם. אלה שהלוו לנו את הכסף היו אלה שכבשו אותנו. אלה אותם אנשים אשר ניהלו את המדינות והכלכלות שלנו. הכובשים הכניסו את אפריקה לחובות, כשהנושים היו אחיהם. לחוב הזה אין שום קשר אלינו. לכן איננו צריכים לפדוע אותו".

במשך שנים הואשמה צרפת במעורבות בהתנקשות בסנקרה. נשיא צרפת עמנואל מקרון הבטיח ב-2017 לבטל את הסיווג הסודי של כל המסמכים המתייחסים לתיק סנקרה. אך לבורקינה פאסו נשלחו רק שלושה תיקי מסמכים – שאף לא אחד מהם קשור לשירותי הביטחון או ללשכת הנשיאות.

המועמד הקומוניסטי פביאן רוסל באירוע סולידריות עם העם הפלסטיני בפריס, מאי 2021 (צילום: המוניתה)

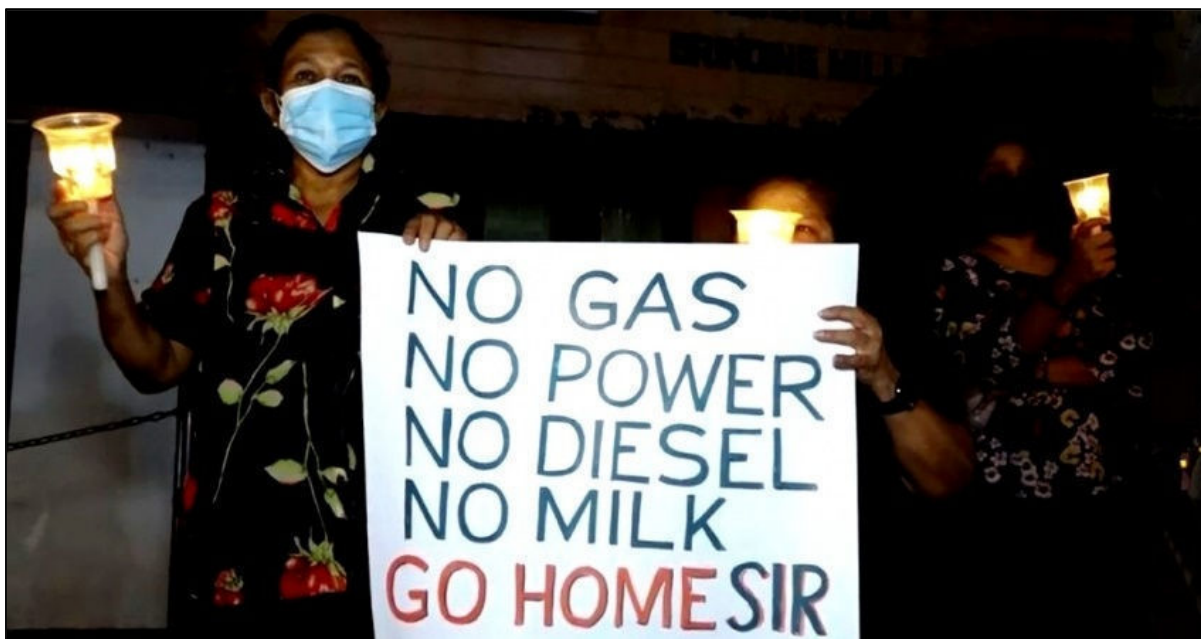
לקראת סיבוב שני בבחירות

צופת: בוחרים ברע במיעוטו

הנשיא המכהן הניאו-ליברלי עמנואל מקרון ומנהיגת "האיחוד הלאומי" מריין לה פן העפילו לסיבוב השני בבחירות לנשיאות צרפת שהתקיימו בתחילת השבוע (10.4). מקרון זכה בכ-28% מהקולות, ומועמדת הימין הקיצוני זכתה ב-24% מהקולות. מועמד השמאל ז'אן לוק מלנשון, שהיה בעבר שותפם של הקומוניסטים ב"חזית השמאל", הפתיע וזכה בכ-22% מהקולות. הסיבוב השני יתקיים בעוד שבועיים. איש הימין הפשיסטי אריק זמור, שזכה ב-7% מהקולות, כבר הביע את תמיכתו בלה פן.

אך כל יתר המתמודדים שלא יתחרו בסיבוב השני כבר הביעו תמיכה במקרון. הבולט ביניהם הוא המועמד הקומוניסטי פביאן רוסל (כ-3%), שהכריז במטה הבחירות עם פרסום התוצאות: "הימין-הקיצוני מעולם לא היה קרוב יותר לשלטון בצרפת. נעמוד יחד עם הכוחות הדמוקרטיים נגד הפשיזם". אך רוסל שיגר מסר ברור גם למקרון: "אל תחשוב ששכחנו את חלקך בקידום סדר היום הניאו-ליברלי, בפגיעה בזכויות העובדים ובתמיכתה בבעלי ההון. המאבק יימשך". מלנשון אמר: "אנו יודעים למי לעולם לא נצביע. העם הצרפתי יודע מה טוב לו, לכן אל לכם להצביע לגברת לה-פן, אסור שתקבל ולו קול אחד! הנה שמעתם אותי, חזק וברור". גם מועמד הירוקים יאניק ז'אדו, שזכה ב-4% מקולות המצביעים, הביע תמיכה במקרון בסיבוב השני: "אני קורא למצביעים לעצור את עליית הימין הקיצוני לשלטון". בימין, ולרי פקס (כ-5%) ממפלגת הרפובליקאים – מפלגת השלטון בימי הנשיא סרקוזי – הביעה תמיכה במקרון: "עלינו לומר לא לקיצוניות. אצביע למקרון בסבב השני". מועמדת המפלגה הסוציאליסטית וראש עיריית פאריס אן אידלגו קראה אף היא לתמוך במקרון. אידלגו זכתה בשיעור התמיכה הנמוך ביותר בתולדות מפלגתה: פחות מ-2% מקולות הבוחרים.

יוסי אבו

מפגינים בסרי לנקה, בשבוע שעבר: "אין גז, אין חשמל, אין דלק ואין חלב. לך הביתה!" (צילום: לנקה ניוז)

הנסיגה בגלובליזציה הקפיטליסטית וסיבותיה

מלחמה, מגפה וכלכלה

החוץ של נשיא ארה"ב לשעבר דונלד טראמפ תרמה לכך רבות.

תחילתו של עידן חדש

במאמר שפרסם ב"ניו יורק טיימס" כלל פרופ' פול קרוגמן (חתן פרס נובל לכלכלה לשנת 2008) תחזית מטרידה מאוד. לדבריו, מצבה של הכלכלה הקפיטליסטית ב-2022 דומה עד מאוד למצבה ב-1914, ערב מלחמת העולם הראשונה בין האימפריות האירופיות. את המלחמה ההיא תיאר קרוגמן בתור "סופה של הגלובליזציה הראשונה", אשר התחוללה במאה ה-19 כתוצאה מהתרחבות הסחר הימי, הנחת מסילות הברזל ומתיחת הכבלים התת-ימיים, שאפשרו תקשורת בין יבשות ומדינות רחוקות.

קרוגמן אף ציטט מתוך ספרו של הכלכלן הנודע ג'ון מיינארד קיינס, "השלום והשלכותיו הכלכליות" שפורסם ב-1919. לפי קיינס, "עם המלחמה הגדולה הסתיים עידן של התקדמות כלכלית ללא תקדים" (עבור אזרחי אזורי הליבה הקפיטליסטיים, כמובן). לפני פרוץ המלחמה העולמית הראשונה, כל תושב לונדון "יכול היה לרכוש כל מוצר המיוצר בכל פינה העולם, בכמות ובאיכות הרצויות לו ולצפות שיגיע לפתח ביתו במהירות וביעילות". קיינס סיכם: "מדיניות האימפריאליזם ותוכניותיו של המיליטריזם סיכלו הכל". "נשמע מוכר?", שאל קרוגמן במאמרו.

רוב קפיטו, נשיא בלאקרוק, חברת ניהול הנכסים הגדולה בעולם, הזהיר אף הוא בסוף מארס מפני משבר. לדבריו, "דור שלם לומד כעת מה זה אומר לסבול מחסור". ומסקנתו: "יש לנו דור מאוד פריביליגי שמעולם לא נדרש להקרבה".

האם הפלישה הרוסית לאוקראינה לפני כשמונה שבועות מסמנת נקודת מפנה בעידן הגלובליזציה הקפיטליסטית? ארגון הסחר העולמי, מהמוסדות המובילים את הגלובליזציה, כבר הפחית את תחזית הצמיחה העולמית ל-2.5% בגלל המלחמה באוקראינה. לפי התחזית הקודמת, שיעור הצמיחה השנתית הצפוי היה 4.7%.

ראש הארגון, ד"ר נגוזי אוקנוזו אייולה, אמרה שהסיבה להפחתה היא "ההשפעה של המלחמה ונושאים הקשורים בה", והוסיפה כי היא נובעת גם מהבעיות בשרשרת האספקה העולמית שגרמה מגפת הקורונה. "הדאגה שלי היא שיש משבר מזון מתהווה" אמרה אוקנוזו אייולה. לדבריה, למרות שאוקראינה ורוסיה אחראיות יחד רק ל-2.5% מהייצוא העולמי, הן משמעותיות מאד בענפים מסוימים. לכן לדעתה תסבול הכלכלה העולמית מ"השלכות חמורות", ו"מדיניות חלשות ירגישו במיוחד את המחסור ואת המגבלות בתחום המזון".

מטרת ארגון הסחר העולמי, שהוקם בעידודה של ארה"ב, היא לקדם מסחר בין מדינות. אחד מעקרונות הארגון – עקרון המדינה המועדפת – קובע שכל המדינות החברות בו ייהנו מהטבות סחר ההדדיות. לאחרונה פגעה ארה"ב בעקרון זה כשהוציאה את רוסיה מכלל המדינות המועדפות, למרות שהיא חברה בארגון. ארה"ב, יחד עם מעצמות קפיטליסטיות אירופיות, אף הטילה על רוסיה סנקציות חמורות. מסיבה זו צופים כלכלני הארגון נסיגה בסחר הבינלאומי – הן בין מדינות "הצפון הגלובלי" השונות, והן בינן לבין מדינות הפריפריה הקפיטליסטית הגלובלית.

אך הסיבות לנסיגתה של הגלובליזציה נעוצות לא רק במלחמה במזרח אירופה או בפנדמיה הממושכת. מדיניות

מאבקים חברתיים ומעמדיים ללא תקדים, מסרי לנקה שלחופי האוקיאנוס ההודי (ר' ידיעה בעמוד זה) ועד פרו שלחופי האוקיאנוס השקט. מאבקים אלה לא יפסחו על המזרח התיכון, ככל שמצבם של העובדים, המובטלים והצעירים יורע.

הרצון "לתת פייט" נגד יוקר המחיה אינו פוסח על המעצמה הקפיטליסטית הגדולה שבדעיכה – ארה"ב. גל התארגנות העובדים שהחל לפני מגפת הקורונה נמשך במהלכה, ואפילו התעצם לכדי סופה המקיפה מגזרים רבים. הידועים ביותר הם מאבקייהם של עובדי אמזון ורשת סטארבקס. אבל הגל פוקד גם אוניברסיטאות ומכללות, מפעלי תעשייה, עובדי צווארון לבן ומוסדות חינוך.

בצד גל ההתארגנות נוצר גל נוסף – של מאבקי עובדים למען שכר הוגן. הסיקור של גל ההתקוממות, המחאות ההמוניות והשביתות הכלליות (בהודו שבתו בשבוע שעבר כ-250 מיליון עובדים ואיכרים נגד המדיניות הכלכלית הניאו-ליברלית של ממשלת מודי!) בעיתונות הישראלית אמנם אפסי, אבל זה קיים ובוטט.

אפרים דודי

מחאות חברתיות בסרי לנקה

ממשלת סרי לנקה התפטרה בתחילת החודש (3.4) בעקבות המחאות ההמוניות שפרצו עם העמקת המשבר הכלכלי החמור ביותר מזה עשרות שנים. כל 26 שרי הקבינט הגישו מכתבי התפטרות, אך לפי שעה סירבו ראש הממשלה מהינדה ראג'פקסה ואחיו, הנשיא גוטאבאיה ראג'פקסה, לוותר על כיסאותיהם.

התפטרות שרי הממשלה לא שמה קץ למחאות ההמוניות. המפלגה הקומוניסטית התומכת במחאה מוסיפה לדרוש את התפטרותם של הנשיא, של ראש הממשלה ושל כל בני משפחת הנשיא המכהנים בתפקידים ממלכתיים בכירים. הציבור זועם על התורים הארוכים לקניית מזון בסיסי ודלק ועל הפסקות החשמל הממושכות. המפגינים גם מחו נגד ריכוז הכוח בידיה של משפחת ראג'פקסה, עמה נמנים גם שלושה משירי הממשלה. הנשיא ראג'פקסה אמר בחודש שעבר כי יבקש את עזרתן של קרן המטבע הבינלאומית ושל סוכנויות ומדינות נוספות. אך כוחות השמאל מתנגדים לפניה לקרן המטבע, בחוששם שזו תכתוב לסרי לנקה תנאים קשים ותגביל את ממשלתה.

לפי ידיעה של סוכנות הידיעות הרשמית "סין החדשה", ממשלת סין שוקלת בחיוב להעניק לסרי לנקה הלוואה בסך 2.5 מיליארד דולר. הודו העניקה לה אשראי של מיליארד דולר לטובת יבוא של מזון, תרופות ומצרכי יסוד.

רבות אזרחים זועמים, ועמם מחוקקים מהאופוזיציה, מפגינים זה שבועות בבירה הכלכלית קולומבו ובערים נוספות נגד מדיניות הממשלה, וכן נגד החלטתו של הנשיא להטיל עוצר כללי ולהכריז על מצב חירום במדינה.

למדינת האי חובות גדולים, ויתרות מטבע החוץ שלה מידלדלות. בשבועות האחרונים הדרדר המצב בעקבות העלייה ביוקר המחיה כתוצאה מהמלחמה באוקראינה, שהכתה בשוקי הסחורות. הקושי לשלם עבור סחורות מיובאות גרם למחסור במוצרי צריכה בסיסיים. את האצבע המאשימה מפנה הציבור לעבר הממשלה הנוכחית וקודמותיה, אשר הנהיגו מדיניות כלכלית קפיטליסטית ניאוו-ליברלית. מגפת הקורונה פגעה אף היא קשות במשק של סרי לנקה: לפי הערכות הממשלה, בשנתיים האחרונות הפסידה המדינה כ-14 מיליארד דולר כתוצאה מהמגפה.

לדברי קפיטו, הכלכלה הקפיטליסטית נדרשת להכיר במה שכונה "אינפלציית מחסור", הנובעת ממחסור בעובדים, באספקה חקלאית ובדירור, ובאזורים מסוימים – גם בנפט. "כדאי לחגור את חגורות הבטיחות, כי זה משהו שעוד לא ראינו", הדגיש. כאמור, עומד קפיטו בראש הפירמה מנהלת הנכסים הגדולה בעולם, המחזיקה ב-10 טריליון דולר בנכסי לקוחות ובהשקעות ברחבי הכלכלה העולמית. כך שהדאגות בנוגע לכלכלה העולמית – דאגותיו הן.

לקראת עידן הדה-גלובליזציה?

לאחר הפלישה הרוסית לאוקראינה נסקו מחירי הסחורות ובראשן דגנים, מוצרי מזון, נפט, גז, דלק, פלסטיק ומתכות – מה שפוגע בצרכנים ובעסקים רבים. האמרת המחירים מאלצת צרכנים לקצץ בהוצאות, והמשך המגמה עלול לפגוע בכלכלתן של כל המדינות – בייחוד בפריפריה הקפיטליסטית, המתמודדת ממילא עם סכנת מיתון כתוצאה ממגפת הקורונה. לפי האו"ם, בחודשים האחרונים זינקו מחירי המזון העולמיים לשיאים חדשים. הפלישה הרוסית לאוקראינה משבשת את הייצוא של שתי המדינות, המספקות יחד כרבע מכמות הדגנים העולמית, ואת רוב שמן הבישול העולמי. עליית מחירי המזון פוגעת במעמד העובדים ברחבי העולם, אבל היא הרסנית במיוחד עבור קהילות החיות בעוני. עבורן, המשמעות של הביטוי "יוקר המחיה הגובר" היא הלכה למעשה – רעב.

לדידו של קרוגמן, אנו מצויים בפתחו של עידן חדש: דה-גלובליזציה, קרי נסיגה מהגלובליזציה. על כך כתב: "במשך שנים היינו עדים להשלכות ההרסניות של הגלובליזציה, אך הדה-גלובליזציה תהיה קשה הרבה יותר".

לדבריו, "הכלכלות העשירות והמתקדמות יהיו עניות יותר. כלכלת בריטניה המשיכה לגדול לאחר מלחמת העולם הראשונה, אבל לא דווקא בקצב שנרשם לפני 1913". "עלינו ללמוד את לקחי מלחמת העולם הראשונה: יתרונות הגלובליזציה נתונים בסכנה בגלל איומי המלחמה ובגלל גחמותיהם של רודנים", הטעים.

המלחמה באוקראינה הניעה "כוחות דהגלובליזציה בעלי השפעות משמעותיות ולא צפויות", הוסיף בריאיון שפורסם ב"ניו יורק טיימס" לורנס בון, הכלכלן הראשי של הארגון לשיתוף פעולה ולפיתוח כלכלי (OECD).

הקמת גושים, מאבקים גוברים

דה-גלובליזציה פירושה פירוק הכלכלה הגלובלית הקפיטליסטית בהובלת ארה"ב. במקומה יקומו גושים מתחרים, שכל אחד ינסה "למשוך את השמיכה" הכלכלית הגלובלית לכיוונו.

באותה כתבה שפורסמה ב"ניו יורק טיימס" בסוף מארס, אמר פרופ' דני רודיק כי "התלות ההדדית יכולה לשמש כנשק נגדי". רודיק הוא מרצה לכלכלה פוליטית בינלאומית בבית הספר קנדי של הרווארד. "זה לקח שמדינות רבות מתחילות להפנים", ציין והוסיף: "המלחמה באוקראינה הייתה כנראה המסמר האחרון בארון הקבורה של ההיפרגלובליזציה".

לפי התחזיות שצוינו, צפויים הפערים בין המעצמות הקפיטליסטיות הגדולות להעמיק והמאבק על השווקים להחריף. כל מעצמה תנסה להדק את קשריה עם מדינות רבות ככל האפשר, ולא תמיד בדרכי שלום. אך יהיו גם סתירות גוברות בין המעצמות האימפריאליסטיות לבין מדינות הפריפריה הגלובלית. במדינות אלה מתחוללים כבר עתה

2020, שלמעשה אפשר לממשלה להכריז כמעט על כל התארגנות אופוזיציונית כארגון טרור ולדכאה. דוטרטה מוגבל בידי החוקה הפיליפינית, ולכן לא יכול להתמודד לקדנציה נוספת כנשיא. אך משפחת דוטרטה אינה ממחרת לפנות את הזירה הפוליטית: בבחירות תתמודד שרה דוטרטה, בתו של הנשיא המכהן, על תפקיד סגנית הנשיא. שותפה למרוץ והמועמד לנשיאות: פרדיננד "בונגבונג" מרקוס, בנו של הדיקטטור פרדיננד מרקוס ששלט במדינה משנת 1965 ועד 1986.

בונגבונג החל את דרכו הפוליטית בתקופת הדיקטטורה של אביו, כאשר זה מינה אותו לסגן המושל של מחוז אילוקוס נורטה בגיל 21. בגיל 25 התמנה לחבר דירקטוריון בחברת תרופות בבעלות אחד מידידיו של אביו, במסגרת אחת מפרשות השחיתות המרובות של משטר מרקוס.

בונגבונג אינו מתבייש במורשת אביו. במקום לגנותה ולנסות לרחוץ את ידיו מקלון הדיקטטורה, הוא מתגאה ב"הישגיו" של מרקוס האב ומגן עליו, תוך עיוות ההיסטוריה וניסיון להשכיח את מהפכת "הכוח לאנשים" שהפילה את הדיקטטור. כחלק מקמפיין הבחירות שלו מביט בונגבונג חזרה לציבות של תקופת אביו ומנסה לעורר נוסטלגיה, תוך התרפקות על "האחדות" ששרה, כביכול, בתקופת הדיקטטורה. את המהפכנים שהפילו אותה מכנה בונגבונג "פושעים" ו"קומוניסטים". גם את יריבתו העיקרית, לני רוברדו, "מאשים" בונגבונג בשמאלנות, ומציג אותה כקומוניסטית שתפלג את העם ותרושש אותו, בניגוד לקפיטליזם והשוק החופשי של מרקוס.

תעמולה אנטי-קומוניסטית זו שקרית במיוחד, שכן רוברדו היא פוליטיקאית ממסדית ותיקה מהזרם הליברלי, שכינה כסגניתו של דוטרטה. רוברדו אף שללה את האפשרות כי תשתף פעולה עם השמאל כדי למנוע את בחירתו של מרקוס. רוברדו מציעה מדיניות ליברלית, ומסירה מתמקדים בליברליזציה של המרחב הפוליטי ובמדיניות רווחה.

מועמד השמאל לנשיאות הוא ליאודי דה גוזמן, פעיל איגוד מקצועי ותיק המתמודד לנשיאות מטעם "מפלגת ההמונים העמלים". גוזמן דורש לבטל את הטבות המס לבעלי ההון, לסבסד מוצרי מזון בסיסיים, לבטל את החקיקה האנטי-דמוקרטית של דוטרטה נגד איגודי עובדים, ולבטל את ההסכמים הצבאיים של הפיליפינים עם ארה"ב. עם זאת, לפי הסקרים סיכויי של גוזמן לזכות בבחירות נמוכים.

הבדל משמעותי נוסף בין המועמדים נעוץ בתחום מדיניות החוץ. מרקוס מביטח התקרבות של הפיליפינים לסין והתרחקות מארה"ב, והוא אף הביע את תמיכתו החד-משמעית בעמדותיה של סין בסכסוכים הטריטוריאליים בים סין הדרומי. לעומתו דוגלת רוברדו בשימור היחסים הקרובים של הפיליפינים עם ארה"ב. מחלוקת גיאוגרפית זו היא דוגמה נוספת להיותה של סין עוגן למשטרים קפיטליסטיים סמכותניים ולכוחות ימין הקיצוני.

משבר הקורונה פגע באופן קשה בכלכלה הפיליפינית, והעמיק את אי-השוויון ואת העוני הקשה ממנו סובל פלח רחב באוכלוסייה. אולם לדברי מרקוס, הפתרון למשבר הכלכלי איננו מאבק של מעמד העובדים נגד ההון אלא "סולידריות מעמדית" ו"אחדות העם" – סיסמאות נבובות שמשמעותן האמיתית היא תמיכה בעשירים.

זכייתו של מרקוס בבחירות ב-9 במאי עלולה הפוך את יום הניצחון ליום התבוסה של העם הפיליפיני. בחירתו תשיב את המדינה לימי הקפיטליזם המושחת של מרקוס האב, בניצוחו של מרקוס הבן.

עידן סלוצקר

כרזת בחירות של שני "היורשים": פרדיננד "בונגבונג" מרקוס, בנו של הדיקטטור לשעבר, ושרה דוטרטה בתו של הנשיא היוצא

בחירות לנשיאות בפיליפינים

בשם האב

ב-9 במאי יתקיימו בחירות לנשיאות בפיליפינים. בדומה לבחירות לנשיאות צרפת שנערכו השבוע, בחירות אלה עומדת בצלה של מגמה עולמית מדאיגה: עליית הימין הקיצוני.

בבחירות הקרובות ייבחר מחליפו של הנשיא המכהן רודריגו דוטרטה, ששלטונו התאפיין במדיניות לאומנית ופופוליסטית לצד הגברת הדיכוי של איגודי העובדים וכוחות השמאל במדינה. דוטרטה קידם חקיקה הפוגעת בזכויות העובדים וביכולתם להתאגד, ובמקביל הוריד את המיסים על ההון. נוסף לכך הוחמר הדיכוי של פעילות אופוזיציונית בפיליפינים. שיאו של דיכוי זה היה החוק נגד הטרור משנת

דו"ח חדש: ממשלת ירדן משתמשת

ב"פגסוס" נגד עיתונאים ואזרחים

ממשלת ירדן "בסבירות גבוהה" רכשה את התוכנה "פגסוס" והשתמשה בה נגד אזרחים ירדנים – כך לפי דו"ח חדש שפרסמו הארגון להגנת העיתונאים ו"סיטיזן לאב" הקנדי. בין היעדים למעקב: העיתונאית סוהיר ג'ראדאת. הדו"ח, המסתמך על בדיקה שבוצעה במכשירי הטלפון של ארבעה אזרחים שמכשיריהם נפרצו, זיהה שימוש של סוכנויות ממשלתיות בתוכנת פגסוס מאז אוגוסט 2019 לכל הפחות.

שחקניות כדורגל מפגינות מחוץ לבית המשפט העליון בדרישה לתקצוב הענף, 2019 (צילום: הרשות החברתית)

מספר הנשים העוסקות בספורט גדל אך האפליה נגדן נמשכת

שוויון מגדרי גם במגרש

מוראד סבורה, כי "החברה לא מאפשרת לאישה להתחרות בגבר כמעט באף ענף ספורט, לכאורה בגלל הפער הפיסי. ענפי הספורט לגברים ולנשים דומים ולעתים אף זהים מבחינת חוקי המשחק הרשמיים. נכון שיש הבדלים במונחים של רמה וביצועים, פסיכולוגיים או טכניים, אבל הם לא נובעים רק מפערים פיסיים. מחוץ למסגרות תחרותיות לפעמים כן אפשר לראות נשים וגברים משחקים יחד, לדוגמא פנסיונרים שמשחקים להנאתם, בשביל הכיף".

שינאוי מוסיפה: "כבר כשהייתי צעירה רציתי לשחק כדורגל, אך החברה לא ראתה זאת בעין יפה ולא תמכה בי כלל. הקבוצה ששיחקתי איתה בכפר התפרקה בשלב מסוים ולא קמה מחדש. יש לי מזל שהורי תמכו בי והיו איתי בכל צעד בענף זה. אני חושבת שעד היום אני הכדורגלנית היחידה בכפר. בעיני, חסרונה של תרבות נשית בעולם הספורט הוא אסון".

שאלה של ביצה ותרנגולת

ההיסטוריה של ההפרדה המגדרית בספורט ארוכה כימיו של הספורט המקצועי. הברון פייר דה-קוברטן, מחדש המשחקים האולימפיים של העת החדשה בשנת 1896, אמר: "אינני מסכים להשתתפות נשים בתחרויות. תפקידן המרכזי במשחקים האולימפיים צריך להיות להיות הכרת המנצחים". לטענתו, השתתפות נשים בספורט "אינה מעשית, אינה מעניינת, אינה אסתטית ואינה נכונה". אך למרות התנגדותו של דה-קוברטן השתתפו נשים לראשונה באולימפיאדה המודרנית השנייה, שנערכה בפריס בשנת 1900. בחלוף השנים נפתחו עוד ועוד ענפי ספורט בפני נשים, חרף התנגדות שמרנית עיקשת. עם זאת, דה-קוברטן עצמו המשיך להצהיר בפומבי במשך כל חייו על התנגדותו להשתתפותן של נשים בתחרויות ספורט.

בתרבות הפופולרית נהנים ענפי ספורט גבריים מיוקרה רבה יותר בהשוואה לענפי ספורט נשיים. רבים טוענים שספורטאים גברים פשוט "טובים יותר" מספורטאיות, או שצפייה בענפים הגבריים מעניינת ומושכת יותר. טענות מעין אלה משמשות הצדקה לאפליה מגדרית נגד ספורט נשים, שבאה לידי ביטוי בין השאר בתקציבים ובמדיניות. בחיפוש אחר פתרונות לבעיה זו, ראיינתי שתי נשים על חוויותיהן בעולם הספורט: סמאהר מוראד, האחראית לנבחרת כדורשת נשים בכפר מנדא, ומייסלון שינאוי, שחקנית מכבי פתח-תקווה בכדורגל.

"להיות אישה בעולם הספורט זה לא פשוט. אצלנו בארץ אין תרבות ספורט. לכן רוב הבנות לא סתם מתחילות להתעניין בספורט ולשחק מיוזמתן. במקרים נדירים זה בא מהבית" אומרת מוראד.

האם מקור הבעיה הוא הדרת נשים מעיסוק בספורט?

לדברי שינאוי, "ההפרדה המגדרית תמיד נוכחת בספורט, בכל הענפים. ביסודה, האפליה נגד נשים נובעת מתפיסה סטראוטית לפיה ספורט בכלל, וכדורגל בפרט, מיועדים לגברים. לבנות המשחקות כדורגל מיוחסות תכונות גבריות, כמו גסות וכוחנות".

ההפרדה המוחלטת בין גברים ונשים בספורט מתחילה כבר בשיעורי ההתעמלות בבתי הספר. מדוע לא לתת לבנות ולבנים בגילים אלה לשחק יחד? כפי שכתב אמיר קרביץ באתר חדשות הספורט one, כאשר מחליטים להפריד בין נשים וגברים בתחרויה ציבורית כולנו מתרעמים, אך אם נערה תבקש להשתתף במשחק כדורגל בשכונה יביטו עליה הנערים כאילו נפלה מהירח. מדוע נתפסת ההפרדה המגדרית בספורט כה טבעית?

לקחת אחריות אישית ולנצל כל הזדמנות לערב עוד נשים בתחום. אם אנחנו לא נעשה מאמצים אמיתיים, איש לא יעשה זאת עבורנו", אומרת מוראד.

לדבריה של מוראד ניתן להוסיף גם מאמצים בתחום החינוך. למערכת החינוך תפקיד חשוב בקידום שוויון מגדרי, לרבות בתחום הספורט. יש להיאבק בהבניות החברתיות השמרניות בתחום המגדר מגיל צעיר, ובה בעת לפעול לעידוד העיסוק בספורט בקרב ילדות ונערות.

תימאא עמורי

המשא ומתן נמשך זה שנתיים שביתה עמדה לפרוץ לקראת אירוע לציון 65 שנה לווינגייט

עובדי מכון וינגייט נערכו לפתוח בשביתה ללא הגבלת זמן בשבוע שעבר (7.4), אולם "בדקה ה-90" הושגו הסכמות בין ההנהלה לוועד העובדים. בין הצדדים הוסכם כי בימים הקרובים יחתם ההסכם הקיבוצי החדש. בעקבות הסכמה זו נערך האירוע לציון 65 שנה למכון כמתוכנן.

במסגרת האירוע הוענק לראשונה פרס מפעל חיים בספורט בחמש קטגוריות. כדורסלן העבר מיקי ברקוביץ' קיבל פרס מפעל חיים בקטגוריית ספורטאי. מאמנת הכדורסל לשעבר אורנה אוסטפלד, מאמן השחייה הפאראלימפי יעקב בניסון ומאמן הג'ודו לשעבר מוריס סמדרג'ה קיבלו פרס מפעל חיים בקטגוריית מאמן. בעלי קבוצת הכדורסל עירוני קריית שמונה איזי שרצקי קיבל פרס מפעל חיים על תרומה לקהילה, ומקים אגודת האתלטיקה "אתלטי הנגב", ברוך שפירא, קיבל פרס מפעל חיים על פעילותו בתור איש חינוך ורשות מקומית.

יצוין שהמחלוקת בין הנהלת וינגייט לנציגות העובדים סביב פרטי ההסכם הקיבוצי נמשכה זמן רב. בשנתיים האחרונות התקיים בין הנהלת מכון וינגייט לעובדי משא ומתן רצוף משברים שנועד להסדיר את מעמדם ואת זכויותיהם בהסכם קיבוצי. במסגרת סכסוך העבודה שהוכרז לפני כשנה וחצי שבתו העובדים, הפגינו ואף חסמו את הכניסה למכון שליד נתניה. בעקבות צעדי המחאה קיימו הצדדים מו"מ שנתקל בקשיים מרובים, ואפילו הגיע למבוי סתום.

במכתב ששלח לעובדים יו"ר הוועד קותי דרעי ערב פרוץ השביתה, נטען כי הוועד והנהלת המכון כבר הגיעו להסכמות עקרוניות, ואפילו נקבע שהחתימה על הסכם קיבוצי תיערך ב-24 במאוס. אך "באופן תמוה, בתקופה האחרונה ראינו שהנהלת המכון מנסה בכל דרך לנגוס עוד ועוד בזכויות העובדים, שהיו לנו מאז ומעולם. על רקע הניסיונות לפגוע ולצמצם זכויות, המשא ומתן נקלע למבוי סתום. משכך, נאלצנו לפנות להסתדרות בבקשה לאשר לנו סכסוך עבודה". סכסוך העבודה אכן הוכרז ב-1 באפריל האחרון בעקבות המכשולים שהעמידה ההנהלה לקראת החתימה על ההסכם הקיבוצי החדש.

המחלוקת העיקרית הייתה לגבי החלת ההסכם הקיבוצי על העובדים השעתיים. המכון וההסתדרות סיכמו כבר בתחילת המשא ומתן לפני כשנתיים כי לאור מצוקת תקני כוח האדם שהמדינה מקצה למכון, אין להחיל את ההסכם על קבוצת העובדים השעתיים. אך ועד העובדים דורש כעת לחזור להגדרות בנושא שבהסכם העבודה של 2017, לפיהן גם קבוצה זו נכנסת לתחולת ההסכם אחרי שנתיים של העסקה.

יוסי אבו

שחקניות אס"א תל אביב (צילום מעמוד הפייסבוק של המועדון)

בנייר עמדה בנושא ייצוג נשים בספורט, שהוגש לכנסת, נטען כי אי-השוויון המגדרי בספורט נובע מהרכבו הגברי של קהל הצופים. אך האם לא מדובר בשאלת הביצה והתרנגולת? כלומר, קהל הצופים מורכב בעיקר מגברים כי הספורט הוא בעיקר גברי. אילו היו נשים רבות יותר משחקות, ייתכן כי נשים רבות יותר היו מתעניינות בספורט.

לביקורת זו על ההפרדה המגדרית בספורט נוספה בעשורים האחרונים הביקורת הקווירית. לפי גישה זו, ההבדל בין גברים ונשים איננו בינארי או מוחלט, אלא מדובר ברצף של זהויות מגדריות. לכן ההפרדה בין גברים ונשים היא בעייתית, אפילו מבחינה טכנית. ייתכן שבעוד מאה שנה, ואולי אפילו בעוד כמה עשורים – תיחשב ההפרדה הבינארית הנהוגה כיום ארכאית ובלתי-רלבנטית.

"לדעתי, ההפרדה נובעת מדעות קדומות המטופחות בנו מגיל צעיר" אומרת מוראד. "במילים אחרות, מגיל צעיר נדרשים ילדים וילדות להפנים את מערכת הציפיות החברתית המתבססת על מינם הביולוגי. ילד בן חמש כבר יודע מה מצופה ממנו מבחינת צבע לבוש, משחקים, הבעת רגשות וכיוצא בזה. וכך גם ילדה בת חמש. לצערי הרב, התניות מוקדמות אלה עלולות להשפיע על תפיסת המציאות של הילדים בצורה משמעותית. הבחירה של נערות לעסוק בספורט, שנחשב עניין גברי ואגרסיבי, נתפסת לפעמים כוויתור על הנשיות שלהן או כביטולה. זו כמובן תפיסה שגויה לחלוטין. אישה יכולה לשלוט בשני הדברים".

שינאוי מסכימה ומוסיפה: "במגרש המגדר שלי לא רלוונטי. אני מתרכזת במטרה ובחלום שלי. אך מחוץ למגרש המצב הפוך. אני משקיעה רבות בלבוש ודואגת למראה שלי". לדברי מוראד, "מי שנכנסת לתחום הספורט צריכה להוכיח את עצמה הרבה יותר מהגברים. לצערנו, גברים רבים לא מקבלים את העובדה שאישה יכולה להבין יותר מהם בכדורסל, בכדורגל, בכדורסל או בעולם הספורט בכלל".

מה ניתן לעשות כדי לשלב יותר נשים בספורט?

"על מנת להגדיל את מספרן של הנשים בספורט, צריך לקדם מדיניות עקבית שתעודד נשים לעסוק בספורט ותקצה לכך משאבים. נוסף לכך, כל אישה העוסקת בספורט צריכה

"אבא,
אנו חלשים..."
ויצא לקראת הלחם
בגלי עניו לשוט.
הוא היה אדם פשוט.

ואם,
באחד הימים,
יכפו על כלנו
מלחמה-לא-לנו –
תדבקו אח באח
וכונו התותח בדממה
אל מול פני-המלחמה!
ובאין מוצא עוד
הכניפו הצעד
והכו בגרדום
קצצו את היד,
אשר לגרדום חונקת,
והלחמו
בעד
הנגד...!
הוא היה אדם פשוט.

השיר פורסם לראשונה בכתב העת "במפנה" בשנת 1935. הוא נתקבל בהתלהבות אצל הציבור בארץ. בריכוזי עובדים בבתי חרושת קיבלו את אלכסנדר פן בהתלהבות רבה, כשקרא בפניהם את שיריו. בפואמה זו, שרק קטע קצר ממנה הובא כאן, ראה המשורר את תעודת זהותו הפיוטית-חברתית בשירה העברית.

בימים אלה של לאומנות גואה המשסה עם בעם, חסר לי קולו הצלול של אלכסנדר פן. חסר לי נאומו של הפועל נגד המלחמה הנכפית עלינו. חסרה לי העוצמה של קריאתו: "תדבקו אח באח וכונו את התותח בדממה אל מול פני-המלחמה... והלחמו בעד הנגד!".

חסר לי הקול האמיץ, שמוכן לשחות נגד הזרם. כמה שבועות אחרי מלחמת יוני 1967, כשחלקים גדולים בעם התבשמו בשיכרון הכוח, שלח פן את שירו "סתם נושא" למערכת "קול העם". אך משה סנה, מי שהוביל את הקו הלאומני ערב הפילוג במק"י (1965) והיה אז עורך העיתון, סירב לפרסם את השיר.

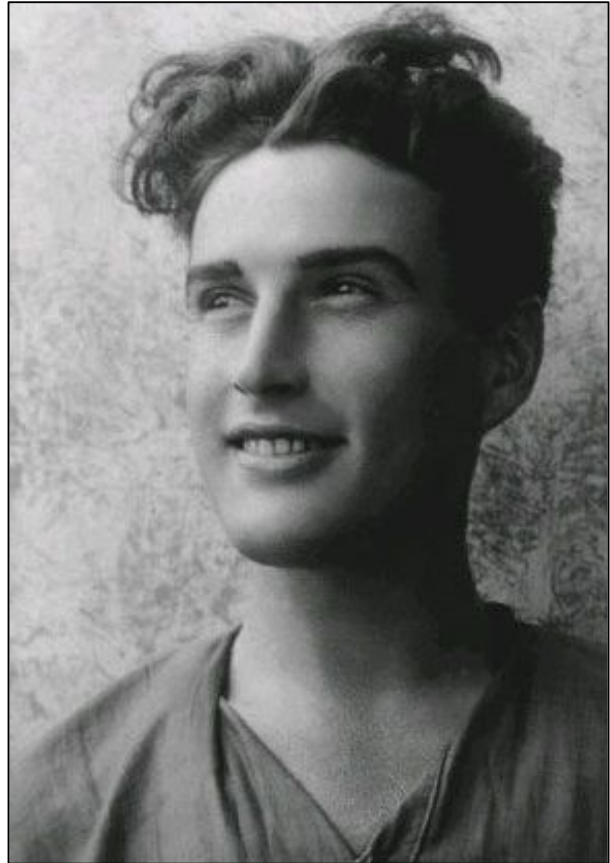
לזכרו של אלכסנדר פן, ולכבודם של ממשיכי דרכו, אשר מהיום הראשון אחרי מלחמת 1967 שחו נגד הזרם העכור של הכיבוש, אני מביא להלן קטעים משירו "סתם נושא".

גבולות שפתי גדות אינם גבולות שלום
לא יכבו המים אש איבה ליהט
אם נעמוד כובש בפבושים שלו...
גבולות שפתי גדות אינם גבולות שלום –
הם כפל ספנה לעם ולמולדת!

חשבזו, המשתחז על גס הנצחון,
הוא יצר משלהב טמטום עצמי-לדעת.

על סתר מזמות פורש חפת-סככון
חשבזו, המשתחז על גס הנצחון,
זרוע תמרונים של מדיניות נפשעת.

איתן קלינסקי

אלכסנדר פן הצעיר (צילום: הספריה הלאומית)

לזכרו של המשורר הקומוניסט 50 שנה למותו של אלכסנדר פן

לפני חמישים שנה, ב-19 בפברואר 1972, הלך מאיתנו לאחר מחלה קשה המשורר אלכסנדר פן. אגודת הסופרים, שהתנכלה לפן בחייו, לא מצאה לנכון לייחד ולו אירוע אחד לזכרו גם בשנים הרבות שהוא כבר אינו אתנו. על כך אני מצר. לציון חצי מאה ללכתו, אני מבקש להביא לקוראי "זו הדרך" קטעים מהפואמה של אלכסנדר פן "נגד".

הוא היה אדם פשוט –
רבות ישנם כמוהו:
רחב-הגרם, איש-עמל,
יד גסה ומיגבלת,
לב אדם ונשמה,
אם זקנה, אשה פועלת,
בת קטנטונת. בן פועט.
הוא היה אדם פשוט.

ארבעה פיות על שכם –
ארבעה צללים כחוישים,
הפורשים אליו ידים
ודוכרים בשפת עינים:

נגד שירות בשטחים

ללא קשר לזהות הלאומית של לובשי המדים. "זו עמדת המשותפת מאז ומתמיד", מסר טיבי.

המשבר בתיירות: פיצויים למעסיקים

משרד התיירות פרסם השבוע (12.4) מתווה סיוע נוסף למעסיקים בענף שנפגעו כתוצאה מהתפשטות נגיף הקורונה, בסך כולל של 150 מיליון שקל. סיוע זה מגיע לאחר 300 מיליון שקל שחולקו במתווה הקודם. כל זאת כאשר עובדי התיירות הנכנסת לא קיבלו שום פיצוי על תקופה זו. "הממשלה שמנעה מאיתנו פרנסה שוב לא לוקחת אחריות" נמסר מהעמותה "מורשת דרך" המאגדת מדריכי תיירים. "לא הקורונה השביתה את התיירות, אלא הממשלה". "נמשיך במאבק על הפיצויים המגיעים לנו", הדגישו.

שוטרים תוקפים צעירים פלסטינים בשער שכם, 9.4 (צילום: אקטיבסטיילס)

המשך מעמוד השער

ממשלה במשבר פונה ימינה

מצד שני, גם בשוק החופשי יש לממשלות תפקיד. הן צריכות לייצר את התנאים שבהם השוק החופשי יכול לעבוד. עוד הדגיש יו"ר יש עתיד: "המדינות המצליחות והעשירות בעולם הן לא שוויוניות. למרות זאת, אנחנו מעדיפים שישראל תהיה אחת מהן". בינתיים אין מיליון ישראלים בהיי-טק, אבל רבבות מיליארדים זורמים לכיסיהם של ספסרי הנשק.

היקף היצוא הביטחוני של מדינת ישראל בשנת 2021 עמד 11.3 מיליארד דולר (כ-36 מיליארד שקל), זינוק של 30% לעומת שנת 2020 שבה עמד יצוא הנשק על 8.55 מיליארד דולר. שר הביטחון של ממשלת השינוי, בני גנץ, הטוען הנצחי לכתר, אמר כי "התעשיות הביטחוניות הישראליות מספקות לישראל עוצמה ביטחונית ועליונות טכנולוגית, וגם רווח כלכלי והגשמה ציונית". "הגשמה ציונית" הדגיש, ובמרב ובעבודה בוודאי התמוגגו מנחת.

יו"ר הרשימה המשותפת, ח"כ איימן עודה (חד"ש) דחה את הביקורת שהוטחה בו השבוע בעקבות דבריו בשער שכם בעניין שירות אזרחים ערבים בכוחות הכיבוש. עודה הדגיש כי העמדה שהציג בסרטון אינה חדשה, והוא הביע אותה בכל הזדמנות. עודה הוסיף כי פנה בדבריו בעיקר לשוטרים המשרתים במזרח ירושלים שתחת כיבוש ישראלי ובמתחם מסגד אל-אקצא. יחד עם זאת, אמר: "כל עוד הכיבוש נמשך – כל שירות בכוחות הביטחון הוא בעייתי". "עמדותי מוכרת, אנחנו נגד הכיבוש, ולפי העמדה שלנו ירושלים המזרחית היא שטח כבוש וכל כוח שיטור שנמצא במקום הוא חלק מכוחות הכיבוש", הדגיש.

העמדה שהביע עודה בסרטון זוכה בתמיכה של כל מרכיבי הרשימה המשותפת: חד"ש, בל"ד ותע"ל. ח"כ עאידה תומא-סלימאן הבהירה כי זו הייתה עמדת חד"ש ועמדת המפלגה הקומוניסטית מאז ומתמיד. "אנחנו נגד כיבוש וירושלים המזרחית היא חלק מהשטח הכבוש", הדגשה. "מבחינתנו אין בזה שום דבר חדש. כוח משטרה או צבא, או כל כוח אחר שפועל מטעם המדינה, הוא כוח בשירות הכיבוש, ואין סיבה שצעירים מאותו עם ישרתו באותו מקום".

ח"כ עופר כסיף (חד"ש – הרשימה המשותפת) מסר: "אני מחזק את חברי ח"כ איימן עודה בקריאתו שלא לשרת בכוחות הכיבוש. כך עשיתי אני, ונכלאתי ארבע פעמים על כך, כך עשו רבים וטובים. משטר הכיבוש והמצור בגדה המערבית, רצועת עזה וירושלים המזרחית הוא פשע. אין זו רק זכות לסרב לקחת בו חלק – זו חובה! זה חלק ממאבק פוליטי בלתי אלים לו אנו מחויבים".

גם ח"כ סאמי אבו שחאדה מבל"ד, יו"ר סיעת הרשימה המשותפת, הביע את תמיכתו: "מה שאמר איימן זו עמדה שמוזוהה עם הרשימה המשותפת: להתנגד לכיבוש ולדרכי הפלסטינים, לסיים את הכיבוש בשטחי 67' לרבות ירושלים המזרחית, לא לשרת בכוחות הביטחון או בשירות לאומי", אמר אבו שחאדה. יו"ר תע"ל, ח"כ אחמד טיבי, אמר כי הוא מסכים עם עמדה זו. לדבריו, ירושלים המזרחית היא שטח כבוש, ואלימות כוחות הביטחון כלפי הפלסטינים פסולה,

לחברים נמרוד פלשנברג ותמר רפאל

מזל טוב לרגל נישואיכם!

מק"י - סניף תל אביב

למנויי "זו הדרך" ולמפיצי

בשבוע הבא לא יפורסם גיליון

הגיליון הבא, מס' 16, יפורסם ב-26.4

השבוע באתר "זו הדרך"

ייצוא הנשק של ישראל גואה, עציר מנהלי פלסטיני תובע את חברת אן.אס.או הישראלית בצרפת, סכסוך העבודה בנמלי הים, ועוד...
zoha.org.il

ח"ד 26205, ח"א 6126102, מל' 03-6293944, zohaderekh@gmail.com

אתר זו הדרך zoha.org.il, מק"י: maki.org.il, info@maki.org.il